

Rozdział i.

BIZ a struktura produkcji polskiej gospodarki

Iwona Anna Janowska

Streszczenie

Rozdział porusza problem niekorzystnej struktury produkcji polskiej gospodarki. Niekorzystnej - z punktu widzenia względnie niskiego udziału w niej gałęzi i produktów o wysokim poziomie zaawansowania technologicznego oraz najbardziej dynamicznych sekcji sektora usług. Wzrost znaczenia poszczególnych działów, gałęzi oraz sekcji związany jest ze zmieniającą się strukturą popytu światowego, w której coraz większą rolę zaczynają odgrywać towary wysoko przetworzone, o wysokim udziale myśli technicznej oraz najbardziej nowoczesne usługi, służące obsłudze przemysłu i ludności. Proporcje między poszczególnymi działami i gałęziami gospodarki narodowej implikujące stopień nowoczesności jej struktury gospodarczej determinują tym samym kształt rzeczowej struktury eksportu, a przez to również poziom konkurencyjności zewnętrznej gospodarki. Celem rozdziału jest weryfikacja zależności między strukturą BIZ napływających do Polski a strukturą produkcji polskiej gospodarki oraz próba oceny wpływu bezpośrednich inwestycji zagranicznych na wspomniane przemiany strukturalne.¹ Zastosowana została hipotetyczno – dedukcyjna metoda badań. Rozumowanie przez analogię pozwoliło na konkretyzację zależności i precyzowanie wniosków. Teoretyczno – empiryczna weryfikacja przeprowadzona została w oparciu o dostępną literaturę oraz dane statystyczne przetworzone przez krajowe i zagraniczne ośrodki badawcze.

i.1. Wstęp. Strukturalne problemy polskiej gospodarki.

Charakterystyczną cechą struktury produkcji jest to, że ewoluuje ona wraz ze wzrostem i rozwojem gospodarki. Źródłem tej ewolucji są, dokonujące się w procesie wzrostu i rozwoju gospodarczego, zmiany struktury popytu świa-

---

¹ Przykładem kraju, w którym bezpośrednie inwestycje zagraniczne ukierunkowane na rozwój odpowiednich gałęzi przemysłu przyczyniły się do unowocześnienia struktury produkcji i poprawy konkurencyjności zewnętrznej gospodarki jest chociażby Irlandia. (C. Pilarska, 2003, s. 305).

towego, które prowadzą do wzrostu znaczenia jednych, a spadku – innych działów i gałęzi gospodarki narodowej.

W rezultacie, rozwinięta gospodarka współczesna charakteryzuje się dominującym udziałem usług (70 – 80% PKB), znacznym udziałem przemysłu i budownictwa (ok. 20% PKB) oraz niewielkim udziałem sektora surowcowego (kilka % PKB).

Przemiany strukturalne w ramach poszczególnych działów gospodarki narodowej polegają z kolei na wzroście udziału (w PKB i zatrudnieniu) gałęzi, produktów i usług najbardziej nowoczesnych, przy jednoczesnym ograniczeniu udziału pozostałych. W ramach poszczególnych gałęzi rośnie bowiem popyt na towary wysoko przetworzone, o wysokim udziale myśli technicznej oraz na najbardziej nowoczesne usługi, służące obsłudze przemysłu i ludności.

Z uwagi na fakt, iż sektor surowcowy tworzy obecnie w krajach wysoko rozwiniętych zaledwie kilka procent PKB oraz ze względu na ograniczone możliwości, jeśli chodzi o rozmiary niniejszego opracowania, analiza zmian strukturalnych sektora surowcowego zostanie w nim pominięta. Analizie poddane zostaną takie działy gospodarki narodowej, jak: przemysł przetwórczy i usługi.

W Polsce, od początku lat 90. miały miejsce przemiany strukturalne o kierunku analogicznym do tych, zachodzących w gospodarce światowej. Ich skala i tempo nie były jednak dostatecznie wysokie. Przy strukturze tworzenia wartości dodanej brutto, zbliżonej w zasadzie do tej właściwej krajom wysoko rozwiniętym (w 2005 roku 6,4% wartości dodanej brutto tworzył w Polsce sektor surowcowy², 24,9% - przemysł³ i budownictwo, a 56,8% stanowiły usługi⁴)⁵, przestarzała i nie nowoczesna jest struktura zatrudnienia (aż 18% ogółu pracujących w gospodarce zatrudniał bowiem w 2005 roku sektor surowcowy, 26% - przemysł i budownictwo, a 56,0% - usługi⁶). Niestety, również ta pierwsza struktura, choć w ogólnych proporcjach poprawna, okazuje się mało nowoczesna i nie konkurencyjna. Gałęzie i produkty nowoczesne mają bowiem w polskim PKB zdecydowanie mniejszy udział, aniżeli w krajach wysoko rozwiniętych. W rezultacie handel międzygałęziowy przeważa, w przypadku Polski, nad handlem wewnątrzgałęziowym, a gros korzyści z wymiany międzynarodowej osiągają inne kraje – te, w których struktury gospodarcze są bardziej nowoczesne.

---

² Rolnictwo, łowiectwo, leśnictwo, rybactwo i górnictwo.

³ Przetwórstwo przemysłowe oraz wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę.

⁴ Usługi rozumiane są w niniejszym opracowaniu w sensie makroekonomicznym i definiowane jako sektor rezydualny, czyli obejmujący działy gospodarki, nie mieszczące się w pojęciach: rolnictwo i przemysł.

⁵ GUS (2006a, s. 677).

⁶ Tamże, s. 238 - 239.

Potwierdzeniem niech będzie porównanie udziału eksportu wyrobów wysokiej techniki w eksporcie ogółem w Polsce i innych, wybranych krajach OECD (Tabela 1.).

Tabela 1. Udział eksportu wyrobów wysokiej techniki w eksporcie ogółem w wybranych krajach OECD w latach 1991 – 2005.

Wyszczególnienie	Udział eksportu wyrobów wysokiej techniki w eksporcie ogółem w wybranych krajach OECD		Dynamika w okresie T1-T2
	T1	T2	
Austria	7,9	15,3	194
Belgia	4,1	7,4	180
Dania	9,6	13,4	140
Finlandia	6,0	20,6	343
Francja	14,6	20,4	140
Niemcy	11,6	14,7	127
Grecja	1,4	7,4	529
Irlandia	27,0	29,9	111
Włochy	7,4	7,1	96
Japonia	23,3	22,7	97
Holandia	10,6	18,8	177
Portugalia	3,2	7,4	231
Hiszpania	5,8	5,9	102
Szwecja	11,1	13,1	118
Wielka Brytania	17,9	21,0	117
USA	25,2	26,9	107
Polska	3,2a	3,2b	100
Średni udział – T1 (bez Polski)	11,7		
Średni udział – T2 (bez Polski)		15,8	
Średnia dynamika T1 – T2 (bez Polski)			135

T1 – 1991 r., T2 – 2003 r., a – 1992 r., b – 2005 r.

Źródło: obliczenia własne na podstawie: GUS (2005, s. 215 – 219).

Z danych zawartych w Tabeli 1. wynika, że największym udziałem eksportu wyrobów wysokiej techniki w eksporcie ogółem charakteryzowały się w końcowym okresie analizy takie kraje, jak: Irlandia (29,9%), USA (26,9%) oraz Japonia (22,7%); najniższym zaś: Polska (3,2%), Hiszpania (5,9%) i Włochy (7,1%). Najwyższą dynamiką wzrostu analizowanych wyrobów charakteryzowa-

ły się przy tym na przestrzeni badanego okresu: Grecja, Finlandia i Portugalia, najniższą zaś: Włochy (gdzie udział eksportu wyrobów wysokiej techniki w eksporcie ogółem zmniejszył się) oraz Polska (gdzie analizowany udział nie uległ żadnej zmianie). Generalnie więc, kraje najwyżej rozwinięte, zajmujące najwyższe pozycje w rankingach konkurencyjności, takie jak: USA (szósta pozycja w 2006 roku w rankingu krajów wg indeksu globalnej konkurencyjności), Japonia (siódma pozycja w 2006 roku), czy Finlandia (druga pozycja w 2006 roku) mają jednocześnie najwyższe udziały eksportu wyrobów wysokiej techniki w eksporcie ogółem wśród wszystkich analizowanych krajów (World Economic Forum, 2006). I odwrotnie, kraje cechujące się najniższymi udziałami eksportu wyrobów wysokiej techniki w eksporcie ogółem, takie jak: Włochy, Hiszpania, Portugalia czy Polska to kraje zajmujące względnie niskie pozycje we wspomnianych rankingach (odpowiednio pozycje: 42., 28., 34. i 48. w 2006 roku). (World Economic Forum, 2006). Udział eksportu wyrobów wysokiej techniki, kształtujący się w Polsce w 2005 roku na poziomie 3,2% eksportu ogółem jest prawie pięciokrotnie niższy od średniego udziału analizowanych wyrobów w eksporcie krajów wysoko rozwiniętych. Tak niski wskaźnik jest konsekwencją mało nowoczesnej struktury produkcji polskiego przemysłu przetwórczego, w której przemysły wysokiej techniki mają znikomy udział.

Strukturę produkcji sprzedanej w sekcji „Przetwórstwo przemysłowe” wg poziomów techniki na podstawie listy dziedzinowej OECD z 1995 roku (dla lat 1995 – 2000) i 1997 roku (dla okresu 2001 – 2005) przedstawia Tabela 2.

Tabela 2. Produkcja sprzedana w sekcji „Przetwórstwo przemysłowe” wg poziomów techniki na podstawie listy dziedzinowej OECD z 1995 roku (lata 1995 – 2000) i 1997 roku (lata 2001 – 2005) – ceny bieżące.

wyszczególnienie	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	1998-2005 (średnia)
	W odsetkach								
	ogółem								
Ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Wysoka technika	3,9	4,1	5,6	4,8	5,4	5,1	4,5	4,5	5,3
Średnio wysoka technika	25,2	25,8	34,0	22,6	21,2	23,4	25,6	26,1	25,5
Średnio – niska technika	14,5	15,2	21,3	30,8	29,8	30,1	31,3	32,1	25,6
Niska technika	56,3	54,9	39,1	41,9	43,6	41,5	38,6	37,3	44,2

Źródło: GUS (2002, s. 164), GUS (2005, s. 214).

Z danych zawartych w Tabeli 2. wynika, że najwyższym udziałem w produkcji sprzedanej w ramach sekcji „Przetwórstwo przemysłowe” charakteryzowały się w Polsce w analizowanym okresie przemysły niskiej oraz średnio – niskiej techniki (ich łączny przeciętny udział w latach 1998 – 2005 wyniósł 69,8%).

Najniższy na przestrzeni całego analizowanego okresu był natomiast udział, najbardziej pożądanym, z punktu widzenia efektywności struktury produkcji, przemysłów wysokiej techniki (średnio 5,3%).

Takie, a nie inne proporcje między poszczególnymi gałęziami przemysłu przetwórczego (implikujące stopień nowoczesności struktury gospodarczej) determinują kształt rzeczowej struktury eksportu, określając tym samym jego rozmiary i dynamikę. To z kolei wpływa na stan bilansu handlowego, kształtowanie się salda bilansu obrotów bieżących i poziom dochodów osiąganych w wymianie międzynarodowej, a przez to determinuje tempo wzrostu całej gospodarki narodowej i poziom jej konkurencyjności zewnętrznej.

W przypadku przemysłu przetwórczego, warunkiem niezbędnym korzystnych zmian struktury produkcji i determinowanych nimi przemian struktury polskiego eksportu, a przez to, poprawy konkurencyjności zewnętrznej polskiej gospodarki są zatem przemiany, polegające na intensywnym rozwijaniu gałęzi naukochołnych i technologicznie intensywnych, kosztem pozostałych rodzajów wytwórczości.

Poprawa konkurencyjności zewnętrznej polskiej gospodarki wymaga również łagodzenia dysproporcji strukturalnych właściwych polskiemu sektorowi usług, co polegać powinno na stopniowym zmniejszaniu udziału usług tradycyjnych, niedynamicznych (takich jak: transport, gospodarka magazynowa, handel i naprawy, usługi pośrednictwa finansowego, ochrona zdrowia i opieka socjalna oraz administracja i obrona narodowa) oraz wzroście udziału usług nowoczesnych, dynamicznych (takich jak: usługi związane z obsługą nieruchomości i firm) w sektorze usług ogółem.⁷

Strukturę sektora usług oraz dynamikę jej zmian w wybranych krajach OECD w latach 1992 – 2005 przedstawia Tabela 3.

Tabela 3. Struktura sektora usług oraz dynamika jej zmian w wybranych krajach OECD w latach 1992 – 2005*.

⁷ Podział sektora usług na usługi dynamiczne i niedynamiczne dokonany został na podstawie przeprowadzonej przez autorkę analizy danych statystycznych dotyczących udziału i dynamiki poszczególnych sekcji sektora usługowego w tworzeniu wartości dodanej brutto w wybranych krajach OECD w latach 1992 – 2005. (Referat pt.: „Kapitał ludzki a struktura sektora usług“ zaprezentowany został w ramach IV Zjazdu Katedr Ekonomii zorganizowanego przez Katedrę Mikroekonomii Uniwersytetu Szczecińskiego w 2007 roku i oddany do druku).

Wyszczególnienie	Tworzenie wartości dodanej brutto		Udział usług dynamicznych w usługach ogółem	
	Udział usług niedynamicznych w usługach ogółem			
	T1	T2	T1	T2
Austria	0,81	0,75	0,19	0,25
dynamika	93		132	
Belgia	0,73	0,70	0,27	0,30
dynamika	96		111	
Dania	0,76	0,75	0,24	0,25
dynamika	99		104	
Finlandia	0,77	0,72	0,23	0,28
dynamika	94		122	
Francja	0,68	0,65	0,32	0,35
dynamika	96		109	
Niemcy	0,68	0,65	0,32	0,35
dynamika	96		109	
Grecja	0,75	0,80	0,25	0,20
dynamika	107		80	
Irlandia	0,83	0,78	0,17	0,22
dynamika	94		129	
Włochy	0,74	0,68	0,26	0,32
dynamika	92		123	
Japonia	0,82	0,81	0,18	0,19
dynamika	99		106	
Luksemburg	0,78	0,74	0,22	0,26
dynamika	95		118	
Holandia	0,76	0,74	0,24	0,26
dynamika	97		108	
Polska	0,82	0,79a	0,18	0,21a
dynamika	95		122	
Portugalia	0,79	0,80	0,21	0,20
dynamika	101		95	

Hiszpania	0,81	0,76	0,19	0,24
dynamika	94		126	
Szwecja	0,74	0,71	0,26	0,29
dynamika	96		112	
Wielka Brytania	0,74	0,68	0,26	0,32
dynamika	92		123	
USA	0,73	0,68	0,27	0,32
dynamika	93		119	
Średni udział – T1 (bez Polski)	0,76		0,24	
Średni udział – T2 (bez Polski)	0,73		0,27	
Średnia dynamika T1 – T2 (bez Polski)	96		112,5	

* T1 – okres początkowy (przy danych bez oznaczenia literowego – rok 1994), T2 - okres końcowy (przy danych bez oznaczenia literowego – rok 2004), a – 2005 r.

Źródło: Obliczenia własne⁸ na podstawie: OECD (2006, s. 22 – 23), GUS (2006a, s. 677).

Zgodnie z danymi zawartymi w Tabeli 3., najbardziej korzystną strukturą sektora usługowego, z punktu widzenia dynamizowania tempa wzrostu i rozwoju sektora usług w ogóle, a przez to – dynamizowania tempa wzrostu i rozwoju całej gospodarki narodowej oraz poprawy jej konkurencyjności zewnętrznej charakteryzowały się w końcowym okresie analizy takie kraje, jak: Francja (35% całej wartości dodanej brutto wytwarzanej przez sektor usług stanowiła wartość tworzona przez sektor usług dynamicznych), Niemcy (analogiczny wskaźnik również na poziomie 35%), Wielka Brytania (32%) i USA (32%); najmniej korzystnymi zaś: Japonia (tylko 19% całej wartości dodanej brutto wytwarzanej przez sektor usług stanowiła wartość tworzona przez sektor usług dynamicznych), Portugalia (analogiczna wartość wyniosła 20%) oraz Grecja (również 20%).

Dane zawarte w Tabeli 3. wyraźnie przy tym wskazują, że na przestrzeni analizowanego okresu sektor usług niedynamicznych zmniejszył swój średni udział w sektorze usług ogółem (spadek o 4%), wzrósł natomiast udział sektora usług dynamicznych w sektorze usług ogółem (o 12,5%). Za dynamizowanie tempa serwicyzacji poszczególnych gospodarek narodowych oraz wynikającej stąd stopy wzrostu gospodarczego odpowiadają zatem przede wszystkim usługi dynamiczne, czyli usługi związane z obsługą nieruchomości i firm.

W Polsce, udział usług dynamicznych w usługach ogółem był w 2005 r. o 6 punktów procentowych niższy niż średni poziom tego wskaźnika osiągnięty

⁸ porównaj z: przypis 7.

przez kraje wysoko rozwinięte. Względnie niski udział tej grupy usług w sektorze usług ogółem zdaje się wpływać hamująco na możliwości przyspieszania tempa wzrostu i rozwoju gospodarczego polskiej gospodarki. Z tego punktu widzenia istotne jest dynamizowanie ich rozwoju.

Reasumując, restrukturyzacja polskiej gospodarki winna się dokonywać w kierunku struktur przyjaznych transferowi nowoczesnych technologii i innowacji oraz w kierunku tworzenia społeczeństwa informacyjnego. Nowoczesne dziedziny działalności, tworząc efekty mnożnikowe, są bowiem w stanie dać gospodarce poważny impuls rozwojowy (Harasimowicz, 2005, s. 167–168).

i.2. BIZ a struktura sektora przemysłu.

Materializowanie się większości innowacji technologicznych w przemyśle decyduje o wciąż dużym jego znaczeniu w gospodarce. Z punktu widzenia poziomu konkurencyjności międzynarodowej szczególnie istotne jest, jak już wspomniano, rozwijanie przemysłów o wysokim stopniu zaawansowania technologicznego. Zgodnie z klasyfikacją opracowaną przez OECD w 1997 roku (GUS, 2005, s. 223):

1. do przemysłów wysokiej techniki zalicza się:

- » produkcję statków powietrznych i kosmicznych,
- » produkcję wyrobów farmaceutycznych,
- » produkcję maszyn biurowych i komputerów,
- » produkcję sprzętu i urządzeń radiowych, telewizyjnych i komunikacyjnych,
- » produkcję instrumentów medycznych, precyzyjnych i optycznych, zegarów i zegarków

2. średnio – wysoka technika obejmuje:

- » produkcję maszyn i aparatury elektrycznej, gdzie indziej nie sklasyfikowanej,
- » produkcję pojazdów mechanicznych, przyczep i naczep,
- » produkcję wyrobów chemicznych, bez produkcji wyrobów farmaceutycznych,
- » produkcję lokomotyw kolejowych i tramwajowych oraz taboru kolejowego i tramwajowego,
- » produkcję motocykli i rowerów,
- » produkcję pozostałego sprzętu transportowego, gdzie indziej nie sklasyfikowaną,
- » produkcję maszyn i urządzeń, gdzie indziej nie sklasyfikowaną

3. w ramach średnio – niskiej techniki wyróżnia się:

- » produkcję oraz naprawę statków i łodzi,
- » wytwarzanie koksu, produktów rafinacji ropy naftowej i paliw jądrowych,
- » produkcję wyrobów gumowych i z tworzyw sztucznych,

- » produkcję wyrobów z surowców niemetalicznych pozostałych,
  - » produkcję metali,
  - » produkcję metalowych wyrobów gotowych, z wyjątkiem maszyn i urządzeń
- 4. do przemysłów niskiej techniki zalicza się natomiast:**
- » produkcję artykułów spożywczych i napojów,
  - » produkcję wyrobów tytoniowych,
  - » włókiennictwo,
  - » produkcję odzieży i wyrobów futrzarskich
  - » produkcję skór wyprawionych i wyrobów ze skór wyprawionych,
  - » produkcję drewna i wyrobów z drewna,
  - » produkcję masy celulozowej, papieru oraz wyrobów z papieru,
  - » działalność wydawniczą; poligrafię i reprodukcję zapisanych nośników informacji,
  - » produkcję mebli
  - » działalność produkcyjną gdzie indziej nie sklasyfikowaną,
  - » zagospodarowanie odpadów.

Podział gałęzi przemysłu z punktu widzenia stopnia ich zaawansowania technologicznego jest szczególnie istotny, gdyż im jest on wyższy, tym wyższa wartość dodana wytwarzanych w gospodarce produktów i wyższe korzyści komparatywne osiągane z tytułu handlu zagranicznego. Trzeba przy tym pamiętać, że elastyczność dochodowa popytu na produkty o wysokim poziomie zaawansowania technologicznego jest wyższa od jedności, co zapewnia im zbyt, również na rynku światowym.

Bezpośrednie inwestycje zagraniczne⁹, rozumiane jako „lokaty kapitałowe podjęte przez inwestora za granicą w celu uzyskania bezpośredniego wpływu na działalność produkcyjną przedsiębiorstwa, w którym są lokowane lub w celu dostarczenia środków finansowych, dóbr inwestycyjnych, technologii lub know – how przedsiębiorstwu, w którym dana firma posiada udział większościowy” (A. Stępiak, S. Umiński, 1998, s. 7 za: M. Kuzel, 2007, s. 22) w zależności od kierunków ich lokowania, mogą albo unowocześniać albo też utrzymywać zastaną strukturę produkcji krajowej.¹⁰ W jaki sposób i czy w ogóle napływ BIZ do Polski przyczynia się do zmian struktury produkcji polskiej gospodarki?

⁹ W krajach członkowskich OECD w systemie ewidencji BIZ ujęte są wszelkie transakcje, w których udział biorą inwestorzy zagraniczni. (Kuzel, 2007, s. 28)

¹⁰ BIZ jako swego rodzaju mechanizm transferu technologii umożliwiły dokonujące się na przestrzeni kolejnych dekad przeobrażenia strukturalne Japonii: od rozwoju hutnictwa i przemysłu stalowego w latach 50., przez rozwój przemysłu maszynowego i petrochemicznego w latach 60., samochodowego i elektronicznego w latach 70., aż do

Skalę i dynamikę napływu bezpośrednich inwestycji zagranicznych do Polski w latach 1990 – 2006 przedstawia Tabela 4.

Tabela 4. Skala i dynamika napływu BIZ do Polski w latach 1990 – 2006 (w mln USD i mln EUR).

Rok	Wartość	Zmiana	Wartość	Zmiana
	w mln USD	w %	w mln EUR	w %
1990	88	700,0 ^a	-	-
1991	359	308,0	-	-
1992	678	88,9	-	-
1993	1 715	152,9	-	-
1994	1 875	9,3	1 581	-
1995	3 659	95,1	2 831	79,1
1996	4 498	22,9	3 592	26,9
1997	4 908	9,1	4 343	20,9
1998	6 365	29,7	5 676	30,7
1999	7 270	14,2	6 824	20,2
2000	9 342	28,5	10 334	51,4
2001	5 713	-38,8	6 372	-38,3
2002	4 131	-27,7	4 371	-31,4
2003	4 589	-11,1	4 313	-1,3
2004	12 873	180,5	9 983	131,5
2005	8 241	-36,0	8 280	-17,1
2006	-	-	15 061	81,2
Razem:	76 304	-	83 561	-

a – stopa wzrostu dla roku 1990. obliczona została przy przyjęciu wartości napływu BIZ w 1989 roku na poziomie 11 mln USD (Kuzel, 2007, s. 199)

Źródło: Kuzel (2007, s. 199); NBP (2007).

Zgodnie z danymi zawartymi w Tabeli 4. na przestrzeni lat 1990 – 2005 do Polski w formie bezpośrednich inwestycji zagranicznych napłynęło ponad 76 mld USD, przy czym na lata 2000 – 2005 przypadało więcej niż połowa tej kwoty (prawie 45 mld USD). Najwięcej inwestycji bezpośrednich napłynęło do Polski w 2004. roku, co związane było przede wszystkim ze zwiększeniem zaangażowania kapitałowego inwestorów prowadzących już działalność gospodarczą w Polsce. Przyjęło ono formę reinwestycji zysków osiągniętych w roku poprzednim. Istotne było również przystąpienie Polski do struktur Unii Europejskiej oraz zmniejszenie obciążeń fiskalnych z tytułu podatku dochodowego od osób prawnych, w wyniku czego korporacje transnarodowe zaczęły wykazywać większe zyski w swoich polskich filiach. (Kuzel, 2007, s. 200 – 201)

---

rozwoju robotyki i przemysłu komputerowego we wczesnych latach 80.. (A. Donakowski, 2003, s. 312).

Z punktu widzenia przemian strukturalnych istotna jest jednak nie tyle skala BIZ napływających do Polski, co ich struktura, w której dominować „powinny” zaawansowane technologicznie gałęzie przemysłu.

Strukturę BIZ napływających do polskiego sektora przemysłowego w latach 1996 – 2006 (w %) przedstawia Tabela 5.

Tabela 5. Struktura BIZ napływających do Polski do sektora przemysłowego w latach 1996 – 2006 (w %).

wyszczególnienie	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	1996-2006 (średnia)
Przetwórstwo przemysłowe, w tym:	40,4	30,3	34,2	24,1	22,3	21,1	31,9	52,3	36,9	25,7	23,6	31,2
Produkcja artykułów spożywczych, napojów i wyrobów tytoniowych	13,3	7,4	11,3	2,4	4,4	1,9	3,6	5,2	1,5	5,0	2,1	5,3
Produkcja drewna, masy celulozowej, papieru; działalność publikacyjna i poligraficzna	0,2	4,5	2,4	3,5	3,0	1,6	2,9	0,8	6,1	0,6	2,3	2,5
Produkcja wyrobów chemicznych	2,9	5,0	2,9	2,3	1,9	0,2	9,6	2,3	3,6	-0,6	3,7	3,1
Produkcja wyrobów gumowych i z tworzyw sztucznych	2,9	1,0	1,7	2,4	1,4	3,1	1,7	3,2	2,3	3,8	3,5	2,5
Produkcja metali i wyrobów z metali	1,2	2,1	0,1	2,7	1,0	1,2	-0,9	5,0	6,9	3,1	4,9	2,5
Produkcja maszyn i urządzeń, gdzie indziej nie sklasyfikowana	1,8	0,5	1,2	1,1	0,7	-1,1	1,8	3,7	1,5	4,2	*	1,5
Produkcja sprzętu i urządzeń radiowych, telewizyjnych i komunikacyjnych	1,0	1,1	0,9	0,3	0,9	4,2	-1,1	2,3	0,4	0,3	1,3	1,2
Produkcja pojazdów mechanicznych, przyczep i nacze	7,6	3,9	7,3	3,9	3,0	1,0	9,4	24,6	7,7	3,9	2,9	6,8
Pozostała działalność produkcyjna	9,4	4,8	6,3	5,6	6,1	9,0	4,9	5,1	7,0	-	3,1*	6,5
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę	0,1	0,0	0,4	0,6	3,7	5,1	16,9	8,6	6,3	2,2	*	4,4
Budownictwo	1,1	0,4	1,4	0,0	1,7	2,1	1,4	-4,3	1,4	0,8	b.d.	0,6

* dane ujęte przez NBP w 2006 roku jako: pozostałe przetwórstwo przemysłowe (łącznie 3,1%).

Źródło: Kuzel (2007, s. 207 – 209); obliczenia własne na podstawie: NBP (2006, s. 11 - 13); NBP (2007).

Z danych zawartych w Tabeli 5. wynika, że w strukturze napływu kapitału zagranicznego do Polski w sekcji „Przetwórstwo przemysłowe” **dominowały** w analizowanym okresie:

- » produkcja pojazdów mechanicznych, przyczep i naczep (**średnio – wysoka technika**) - przeciętny udział tej sekcji w latach 1996 – 2006 ukształtował się na poziomie 6,8% ogólnego napływu BIZ do polskiej gospodarki oraz
- » produkcja artykułów spożywczych, napojów i wyrobów tytoniowych (**średnio – niska technika**) – przeciętny jej udział na przestrzeni analizowanego okresu wynosił 5,3%.

Najmniejszym zainteresowaniem inwestorów zagranicznych cieszyła się natomiast w ramach przemysłu przetwórczego:

- » produkcja sprzętu i urządzeń radiowych, telewizyjnych oraz komunikacyjnych (**wysoka technika**) – jej przeciętny udział ukształtował się w analizowanym okresie na poziomie 1,2%.

W ostatnim roku analizy w porównaniu z rokiem 1996 największym zmianom uległo zainteresowanie inwestorów zagranicznych takimi sekcjami przetwórstwa przemysłowego jak:

- » produkcja artykułów spożywczych, napojów i wyrobów tytoniowych - **średnio – niska technika (spadek udziału z 13,3% w 1996 r. do 2,1% w roku 2006, czyli aż o 11,2 punktów procentowych)**,
- » produkcja pojazdów mechanicznych, przyczep i naczep – **średnio - wysoka technika (spadek udziału z 7,6% w 1996 r. do 2,9% w roku 2006, czyli o 4,7 punktów procentowych)** oraz
- » produkcja metali i wyrobów z metali – **średnio - niska technika (wzrost udziału z 1,2% w 1996 r. do 4,9% w roku 2006, czyli o 3,7 punktów procentowych)**.

Strukturę zagranicznego kapitału podstawowego w spółkach z udziałem kapitału zagranicznego w sekcji „Przetwórstwo przemysłowe” wg podziału uwzględniającego stopień zaawansowania technologicznego w latach 1994 – 2005 (w %) przedstawia Tabela 6.

Tabela 6. Struktura zagranicznego kapitału podstawowego w spółkach z udziałem kapitału zagranicznego w sekcji „Przetwórstwo przemysłowe” wg podziału uwzględniającego stopień zaawansowania technologicznego w latach 1994 – 2005 (w %).

Wyszczególnienie	Działy				
	pracochłonne ¹¹	surowcochłonne ¹²	standardowej produkcji o bazowej technologii ¹³	technologicznie intensywne oparte na do- stawach kom- ponentów ¹⁴	Technologicznie intensywne oparte na tech- nologii innowa- cyjnej ¹⁵
1994	26,5	9,1	15,1	5,5	43,8
1995	31,9	9,2	14,7	6,9	37,3
1996	30,5	8,3	17,3	7,6	36,3
1997	28,1	8,1	17,6	8,3	37,9
1998	22,2	8,0	19,1	8,3	42,4
1999	29,6	7,7	18,5	7,7	36,5
2000	28,8	8,2	18,7	9,6	34,7
2001	26,7	8,3	20,4	10,1	34,5
2002	25,6	7,6	21,2	10,0	35,6
2003	24,4	7,0	19,8	10,6	38,1
2004	24,4	7,1	23,5	11,2	33,8
2005	21,4	7,2	24,9	9,9	36,4
1994 – 2005 (średnia)	26,7	8,0	19,2	8,8	37,3

Zródło: Kuzel (2007, s. 215) oraz obliczenia własne na podstawie: GUS (2006b, s. 28).

Dane zawarte w Tabeli 6. wskazują, że **największym zainteresowaniem** wśród **inwestorów zagranicznych** cieszyły się w analizowanym okresie **działy technologicznie intensywne oparte na technologii innowacyjnej** (ich średni udział w zagranicznym kapitale podstawowym spółek z udziałem tegoż kapitału wyniósł w analizowanym okresie 37,3%), **najniższym** natomiast – **działy surow-**

¹¹ Produkcja artykułów spożywczych i napojów, produkcja wyrobów tytoniowych, produkcja tkanin, produkcja odzieży i futrzarstwo, produkcja skóry i wyrobów ze skóry, za: W. Karaszewski (2004, s. 197).

¹² Produkcja drewna, wyrobów z drewna, słomy i wikliny, produkcja celulozowo – papiernicza, produkcja koksu, produktów rafinacji ropy naftowej i pochodnych, produkcja mebli i pozostała działalność produkcyjna, za: W. Karaszewski (2004, s. 197).

¹³ Działalność wydawnicza i poligraficzna, produkcja wyrobów z pozostałych surowców niemetalicznych, produkcja metali i wyrobów z metali (bez maszyn i urządzeń), za: W. Karaszewski (2004, s. 197).

¹⁴ Produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych, produkcja maszyn i aparatury elektrycznej, za: W. Karaszewski (2004, s. 197).

¹⁵ Produkcja maszyn i urządzeń, produkcja maszyn biurowych i komputerów, produkcja chemikaliów i wyrobów chemicznych, produkcja sprzętu oraz aparatury radiowej, telewizyjnej i komunikacyjnej, produkcja instrumentów medycznych, precyzyjnych i optycznych, zegarów i zegarków, produkcja pojazdów mechanicznych, przyczep i naczep, produkcja pozostałego sprzętu transportowego, za: W. Karaszewski (2004, s. 197).

cochłonne (analogiczny udział ukształtował się w analizowanym okresie na poziomie 8%). W roku 2005, w porównaniu z rokiem 1994, w największym stopniu **wzrósł** w zagranicznym kapitale podstawowym **udział działów standardowej produkcji o bazowej technologii** (z 15,1% w 1994 roku do 19,2% w 2004 roku, czyli o 4,1 punktów procentowych), najbardziej **zmniejszył się** natomiast **udział działów technologicznie intensywnych opartych na technologiach innowacyjnych** (z 43,8% w 1994 roku do 36,4% w 2004 roku, czyli o 7,4 punktów procentowych). Dość wysoki w całym analizowanym okresie był przy tym udział działów pracochłonnych (średnio 26,7%), na stosunkowo niskim poziomie kształtował się natomiast udział działów technologicznie intensywnych opartych na dostawach komponentów (średnio 8,8% w analizowanym okresie). Strukturę produkcji sprzedanej w sekcji „Przetwórstwo przemysłowe” wg poziomów techniki na podstawie listy dziedzinowej OECD z 1995 roku (lata 1995 – 2000) i 1997 roku (lata 2001 – 2005) przedstawia Tabela 7.

Tabela 7. Struktura produkcji sprzedanej w sekcji „Przetwórstwo przemysłowe” wg poziomów techniki na podstawie listy dziedzinowej OECD z 1995 roku (lata 1995 – 2000) i 1997 roku (lata 2001 – 2005).

wyszczególnienie	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	1998-2005 (średnia)
	W odsetkach								
Ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Wysoka technika	3,9	4,1	5,6	4,8	5,4	5,1	4,5	4,5	5,3
Średnio wysoka technika	25,2	25,8	34,0	22,6	21,2	23,4	25,6	26,1	25,5
Średnio – niska technika	14,5	15,2	21,3	30,8	29,8	30,1	31,3	32,1	25,6
Niska technika	56,3	54,9	39,1	41,9	43,6	41,5	38,6	37,3	44,2
	w tym własność zagraniczna								
Ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Wysoka technika	9,0	7,5	9,9	6,2	9,3	7,8	6,5	5,8	7,8
Średnio wysoka technika	32,1	33,2	50,0	36,5	35,8	38,9	42,5	43,0	39,0
Średnio – niska technika	13,3	14,0	13,2	16,6	18,0	19,2	19,2	19,6	16,6
Niska technika	45,6	45,3	27,0	40,7	36,9	34,1	31,8	31,6	36,6

Źródło: GUS (2002, s. 162), GUS (2005, s. 214).

Z danych zawartych w Tabeli 7. wynika, że najwyższym udziałem w produkcji sprzedanej w ramach sekcji „Przetwórstwo przemysłowe” charakteryzowały się w Polsce w analizowanym okresie przemysły niskiej oraz średnio – niskiej techniki (ich łączny przeciętny udział w latach 1998 – 2005 wyniósł 69,8%). Najniższy na przestrzeni całego analizowanego okresu był udział przemysłów wysokiej techniki (średnio 5,3%).

Własność zagraniczna w zasadzie utrzymywała zastaną strukturę polskiej produkcji przemysłowej. **Dominującym udziałem** charakteryzowały się bowiem w tym przypadku również **przemysły średnio – niskiej i niskiej techniki** (łączny przeciętny udział w analizowanym okresie ukształtował się na poziomie 53,2%), **najniższym** zaś – **przemysły wysokiej techniki** (średni udział na przestrzeni analizowanego okresu wyniósł 7,8%).

Strukturę kapitału zagranicznego w sekcji „Przetwórstwo przemysłowe” wg poziomu techniki w latach 1994 – 2005 (w %) przedstawia z kolei Tabela 8.

Tabela 8. Struktura kapitału zagranicznego w sekcji „Przetwórstwo przemysłowe” wg poziomu techniki w latach 1994 – 2005 (w %).

Wyszczególnienie	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2005	1994-2005 (średnia)*	Zmiana 1994- 2005
Wysoka technika	6,2	5,3	5,1	4,5	3,8	2,8	2,6	2,6	2,6	3,4	3,9	0,63
Średnio – wysoka technika	39,1	34,3	33,5	36,1	41,2	35,3	32,4	33,4	34,7	36,3	35,6	0,91
Średnio – niska technika	14,7	16,0	19,9	21,2	22,2	22,1	24,0	26,6	26,5	28,9	22,2	1,51
Niska technika	39,9	44,3	41,4	38,2	32,7	39,8	36,8	37,4	36,2	31,5	37,8	0,95

* obliczenia własne

Źródło: J. Heller, R. Warzała (2005, s. 231) oraz obliczenia własne na podstawie: GUS (2006b, s. 28).

Zgodnie z danymi zawartymi w Tabeli 8., **najwyższym średnim udziałem** kapitału zagranicznego w sekcji „Przetwórstwo przemysłowe” charakteryzowały się w latach 1994 – 2005 **przemysły niskiej techniki** (średni udział na przestrzeni analizowanego okresu wyniósł 37,8%), **najniższym** zaś – **przemysły wysokiej techniki** (analogiczny udział ukształtował się na średnim poziomie 3,9%). Trzeba jednak podkreślić, że udział kapitału zagranicznego w przemysłach zaliczanych do średnio – wysokiej techniki (36,3% w 2005 roku) był w Polsce w analizowanym okresie wyższy w porównaniu z udziałem tej grupy wyrobów w produkcji sprzedanej przemysłu w Polsce (26,1% w 2005 roku). Jest to niewątpliwie argument świadczący o korzystnym (mimo że powolnym) wpływie BIZ na przemiany strukturalne polskiego przemysłu przetwórczego. Największy wzrost udziału kapitału zagranicznego w latach 1994 – 2005 dotyczył, jak wynika z Tabeli 8., przemysłów średnio – niskiej techniki (wzrost o 51%). Szczególnie niepokojące było natomiast **obniżenie się udziału kapitału zagranicznego** w 2005 roku, w porównaniu z rokiem 1994., w **grupie przemysłów wysokiej oraz średnio – wysokiej techniki** (odpowiednio o 37% i 9%).

i.3. BIZ a struktura sektora usług.

Mając na uwadze fakt, że sektor usług dostarcza obecnie aż około 80% PKB w krajach najwyżej rozwiniętych, szczególnie istotne wydają się przemiany strukturalne w ramach tego właśnie sektora. Wyznacznikiem rozwoju poszcze-

gólnych gospodarek narodowych staje się bowiem obecnie już nie tyle wzrost sektora usług w ogóle, ile rozwój w jego ramach określonych grup usługowych. Tych, które stymulują rozwój sektora usług jako całości, a przez to wpływają również na tempo wzrostu całej gospodarki narodowej. Są nimi obecnie, jak wskazują doświadczenia krajów wysoko rozwiniętych, przede wszystkim usługi związane z obsługą nieruchomości i firm. W Polsce, z uwagi na stosunkowo niski jeszcze do niedawna, w porównaniu z analizowanymi gospodarkami zachodnioeuropejskimi, poziom nasycenia usługami pośrednictwa finansowego, istotne w latach 90. było przyspieszenie również i ich dynamiki rozwojowej.

Przemiany strukturalne sektora trzeciego winny więc w gospodarce polskiej polegać na konsekwentnym zwiększaniu udziałów tych właśnie sekcji usługowych w PKB, ze szczególnym wskazaniem na usługi związane z obsługą nieruchomości i firm.¹⁶ Dynamika wzrostu tej sekcji jest bowiem obecnie, w krajach wysoko rozwiniętych, najwyższa. Tempo wzrostu popytu na świadczone w ich ramach usługi czyni z nich usługi najbardziej nowoczesne, stymulujące tempo wzrostu i rozwoju gospodarczego poszczególnych gospodarek narodowych.

Zmniejszającemu się udziałowi BIZ w przemyśle przetwórczym w Polsce (z 52,3% w 2003 roku do 31,4% w 2005 roku) towarzyszy, podobnie jak na świecie, wzrost udziału inwestycji zagranicznych lokowanych w usługach (z 42,7% w 2003 roku do 60,6% w 2005 roku). (Kuzel, 2007, s. 209 i obliczenia własne na podstawie GUS 2006b, s. 24)

Strukturę BIZ napływających do Polski do sektora usług w latach 1996 – 2004 (w %) przedstawia Tabela 9.

Tabela 9. Struktura BIZ napływających do Polski do sektora usług w latach 1996 – 2006 (w %).

wyszczególnienie	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	1996-2006 (średnia)
Handel i naprawy	13,6	8,8	12,3	11,5	8,0	14,4	18,3	17,0	12,0	24,9	16,0	14,3
Hotele i restauracje	0,1	-0,3	0,1	0,4	0,9	-0,5	0,7	0,9	-0,1	0,3	0,3	0,3
Transport, gospodarka magazynowa i łączność	3,3	1,0	0,1	25,2	36,6	18,3	-18,6	-3,9	17,6	-4,3	5,9	7,4
Pośrednictwo finansowe	13,5	18,3	16,0	32,2	21,1	36,5	36,3	9,1	18,6	30,5	11,1	22,1
Obsługa nieruchomości i firm; nauka	3,5	5,0	3,2	3,9	4,8	1,8	10,2	11,8	7,7	13,5	32,5	8,9

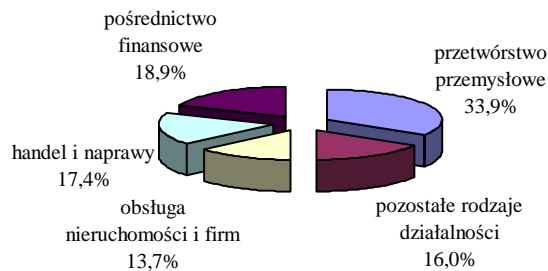
¹⁶ Udział usług związanych z obsługą nieruchomości i firm jest w krajach wysoko rozwiniętych około półtora raza wyższy aniżeli w Polsce (por. OECD, 2006, s. 22 - 23).

Źródło: Kuzel (2007, s. 207 – 209) oraz obliczenia własne na podstawie: NBP (2006, s. 52 – 53); NBP (2007a, s.12 – 13).

Dane zawarte w Tabeli 9. wskazują, że największym zainteresowaniem wśród inwestorów zagranicznych cechowały się w analizowanym okresie takie sekcje usługowe jak: pośrednictwo finansowe (średni udział w latach 1996 – 2006 na poziomie 22,1%) oraz handel i naprawy (średni udział na przestrzeni analizowanego okresu wynosił 14,3%). Najniższy udział BIZ napływających do sektora usług odnotowały z kolei takich sekcje sektora usług jak: hotele i restauracje (0,3%) oraz obsługa nieruchomości i firm; nauka (8,9%).¹⁷

Strukturę zobowiązań z tytułu bezpośrednich inwestycji zagranicznych w Polsce wg rodzaju działalności spółek krajowych przedstawia Wykres 1.

**Wykres 1. Zagraniczne inwestycje bezpośrednie w Polsce.
Stan zobowiązań na koniec 2006 roku wg rodzaju
działalności spółek krajowych.**

Źródło: NBP (2007).

Z danych przedstawionych na Wykresie 1. wynika, że w 2006 roku największym zainteresowaniem inwestorów zagranicznych w sektorze usług cieszyły się nadal usługi niedynamiczne (pośrednictwo finansowe oraz handel i naprawy), stosunkowo mniej kapitału zagranicznego napływało natomiast do sekcji obejmującej usługi związane z obsługą nieruchomości i firm.

W ramach pośrednictwa finansowego zdecydowanie dominują w Polsce inwestycje zagraniczne podejmowane w sektorze bankowym, w efekcie czego w 2002 roku do inwestorów zagranicznych należało już 62% kapitału podstawowego banków. Prywatyzacja i reorganizacja sektora bankowego spowodowały, że usługi bankowe w Polsce nie różnią się praktycznie od tych świadczonych na świecie. Zasługą inwestorów zagranicznych było również wdrażanie do sektora bankowego wielu innowacji technologicznych opartych na nowoczesnych roz-

¹⁷ Porównaj z: A. Masłowski, Zagraniczne inwestycje bezpośrednie w światowym sektorze usług, „Handel Wewnętrzny”, 2004, nr 3, s. 72 – 75.

wiązaniach z zakresu elektroniki i telekomunikacji, transfer know – how, nowoczesnych procedur, systemów informatycznych oraz podniesienie jakości zarządzania i wprowadzanie nowych form specjalizacji. Stosowane przez inwestorów zagranicznych technologie są jednak bardzo kosztowne (koszty ich tworzenia, zakupu, czy wdrożenia są często w całości ponoszone przez polskie filie), a przy tym – nie zawsze sprawdzone za granicą. (Kuzel, 2007, s. 212 – 213)

i.4. Zakończenie

Reasumując przeprowadzone wyżej rozważania, można sformułować następujące wnioski:

- » Jednym z najważniejszych obecnie problemów polskiej gospodarki jest niekorzystna struktura jej produkcji.
- » Jej wyrazem w ramach przemysłu przetwórczego jest zdecydowana przewaga w produkcji sprzedanej przemysłu wyrobów niskiej techniki (średnio około 44% w latach 1998 - 2005) nad wyrobami wysokiej techniki (średnio około 5% w analizowanym okresie).
- » W efekcie, rzeczowa struktura polskiego eksportu, w której jak w soczewce skupiają się strukturalne problemy gospodarki, jest również niekorzystna i nienowoczesna.
- » Udział eksportu wyrobów wysokiej techniki w eksporcie ogółem ukształtował się w Polsce w 2005 roku na poziomie zaledwie około 3% i był zdecydowanie niższy od średniego poziomu analizowanego wskaźnika właściwego badanym krajom wysoko rozwiniętym (prawie 16%). W rezultacie, udział polskiej gospodarki w korzyściach komparatywnych płynących z handlu światowego jest dużo niższy od potencjalnego, a nadwyżki przechwytywane są przez kraje cechujące się bardziej nowoczesnymi strukturami produkcji i zajmującymi, dzięki temu, korzystniejsze pozycje w sporządzanych corocznie rankingach konkurencyjności międzynarodowej.
- » Mimo, że w ogólnych proporcjach poprawna, mało nowoczesna okazuje się również struktura polskiego sektora usług. Zbyt niski jest w niej bowiem udział usług dynamicznych, przyspieszających – jak wykazały badania – tempo wzrostu i rozwoju całej gospodarki narodowej.
- » Udział usług związanych z obsługą nieruchomości i firm ukształtował się w Polsce w 2005 roku na poziomie 21% i był o 6 punktów procentowych niższy od średniego poziomu właściwego analizowanym krajom wysoko rozwiniętym.
- » Analiza danych statystycznych wykazała, że struktura bezpośrednich inwestycji zagranicznych utrwała w zasadzie jedynie zastaną strukturę polskiej produkcji.

- » W przypadku przemysłu przetwórczego gros BIZ napływających do Polski koncentruje się bowiem na działach niskiej i średnio – niskiej techniki (ich łączny przeciętny udział w latach 1998 - 2005 ukształtował się na poziomie 53,2%). Najmniejszym zainteresowaniem inwestorów zagranicznych cechowały się natomiast w analizowanym okresie przemysły wysokiej techniki (średni udział na przestrzeni analizowanego okresu wyniósł zaledwie 7,8%).
- » W ramach sektora usługowego natomiast, usługi dynamiczne (związane z obsługą nieruchomości i firm), które z punktu widzenia efektywności struktury produkcji powinny zwiększać swój udział w tworzeniu wartości dodanej brutto, były jedną z dwóch sekcji, cieszących się najmniejszym zainteresowaniem ze strony inwestorów zagranicznych (średnio 8,9% w latach 1996 – 2006).
- » Ocena wpływu bezpośrednich inwestycji zagranicznych na przemiany strukturalne polskiej gospodarki nie jest jednak jednoznaczna. Z jednej bowiem strony, koncentrując się na przemysłach niskiej i średnio – niskiej techniki oraz na usługach niedynamicznych inwestorzy zagraniczni utrwalają zastaną strukturę produkcji przemysłowej oraz polskiego sektora usług. Z drugiej jednak, pamiętać należy o tym, iż przemiany strukturalne nie ograniczają się wyłącznie do wzrostu udziału gałęzi najbardziej nowoczesnych w wartości produkcji sprzedanej, ale obejmują swym zasięgiem również restrukturyzację gałęzi i branż tradycyjnych. A inwestorzy zagraniczni, przez wprowadzanie do nich różnego rodzaju nowoczesnych technologii, nowych metod zarządzania, organizacji, dystrybucji i marketingu, zwiększają niewątpliwie ich konkurencyjność.¹⁸
- » Poza tym, biorąc pod uwagę założenia oraz treść teorii ścieżki inwestycyjno – rozwojowej (IDP) J. H. Dunninga¹⁹, wskazujące na współzależność między charakterem BIZ dokonywanych w danym kraju i fazą jego rozwoju gospodarczego wydaje się, że polska gospodarka znajduje się obecnie w takim stadium rozwoju, w którym mimo że pozostaje nadal odbiorcą netto kapitału zagranicznego w postaci BIZ, to struktura inwestycji zagranicznych zaczyna się już powoli zmieniać z dominujących jeszcze obecnie inwestycji ukierunkowanych na zasoby w kierunku inwestycji nastawionych na rynek (za: Kuzel, s. 218 – 219), co może budzić optymizm i nadzieję, że BIZ będą w niedalekiej przyszłości czynnikiem dynamizującym w pozytywny sposób przekształcenia strukturalne polskiej produkcji w stopniu większym niż dotychczas.

---

¹⁸ Porównaj z: C. Pilarska (2003, s. 296).

¹⁹ Porównaj z wpływem BIZ na rozwój gospodarczy wg teorii T. Ozawy w: L. Tarasiński (2007, s. 277 – 292).

Bibliografia

1. Donakowski A. (2003), *Wpływ bezpośrednich inwestycji zagranicznych na transfer technologii do polskiej gospodarki*, (w:) *Bezpośrednie inwestycje zagraniczne w Polsce*, red. W. Karaszewski, Uniwersytet Mikołaja Kopernika, Wydział Nauk Ekonomicznych i Zarządzania, Toruń.
2. GUS (2004), *Nauka i technika w 2002 roku*, Warszawa.
3. GUS (2006), *Nauka i technika w 2005 roku*, Warszawa.
4. GUS (2006a), *Rocznik Statystyczny RP 2006*, Warszawa.
5. GUS (2006b), *Działalność gospodarcza podmiotów z kapitałem zagranicznym w 2005 roku*, Warszawa.
6. Harasimowicz A. (2005), *Kapitał intelektualny jako czynnik wyrównywania dysproporcji w poziomie rozwoju gospodarczego regionów Unii Europejskiej (na przykładzie Polski)*, „Optimum - studia ekonomiczne”, nr 1.
7. Heller J., Warzała R. (2005), *Ocena wpływu bezpośrednich inwestycji zagranicznych na przekształcenia strukturalne w przemyśle polskim*, (w:) *Bezpośrednie inwestycje zagraniczne w podnoszeniu konkurencyjności polskiej gospodarki*, red. W. Karaszewski, Uniwersytet Mikołaja Kopernika, WNEiZ, Toruń.
8. Janowska I. A. (2007), *Kapitał ludzki a struktura sektora usług - referat zaprezentowany w ramach IV Zjazdu Katedr Ekonomii zorganizowanego przez Katedrę Mikroekonomii Uniwersytetu Szczecińskiego w 2007 roku*, oddany do druku.
9. Karaszewski W. (2004), *Bezpośrednie inwestycje zagraniczne. Polska na tle świata*, TNOiK „Dom Organizatora”, Toruń.
10. Kuzel M. (2007), *Rola bezpośrednich inwestycji zagranicznych w dyfuzji wiedzy i umiejętności (na przykładzie gospodarki Polski)*, TNOiK „Dom Organizatora”, Toruń.
11. Masłowski A. (2004), *Zagraniczne inwestycje bezpośrednie w światowym sektorze usług*, „Handel Wewnętrzny”.
12. NBP (2006), *Zagraniczne inwestycje bezpośrednie w Polsce w 2005 roku*, NBP, Warszawa.
13. NBP (2007), *Zagraniczne inwestycje bezpośrednie w Polsce w 2006 roku*, NBP, Warszawa.
14. NBP (2007a), *Zagraniczne inwestycje bezpośrednie w Polsce w 2006 roku. Aneks statystyczny*, NBP, Warszawa.
15. OECD (2006), *OECD in Figures. Statistics on the Member Countries*.
16. Pilarska C. (2003), *Bezpośrednie inwestycje zagraniczne a transfer technologii*, (w:) *Bezpośrednie inwestycje zagraniczne w Polsce*, red. W. Karaszewski, Uniwersytet Mikołaja Kopernika, Wydział Nauk Ekonomicznych i Zarządzania, Toruń.
17. Stępnia A., Umiński S. (1998), *Możliwości wykorzystania swobodnego transferu kapitału przez polskie firmy na obszarze Unii Europejskiej*, Gdańsk.
18. Tarasiński L. (2007), *Bezpośrednie inwestycje zagraniczne jako czynnik postępu w strukturze gospodarczej kraju goszczącego*, (w:) *Bezpośrednie inwestycje zagraniczne w budowaniu potencjału konkurencyjności przedsiębiorstw i regionów*, red. W. Karaszewski, Wydawnictwo Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, Toruń.

19. World Economic Forum (2006), *The Global Competitiveness Report 2006-2007*, Genewa.